

NÚVOL

PUNT DE LLIBRE

LLIBRES

Quan no tens cor no se't pot trencar res

'Terres mortes' (Anagrama) és el debut de Núria Bendicho. Una estrena esplèndida. Fosca i intel·ligent.

Gerard E. Mur

“Quan no tens cor no se't pot trencar res”, diu el pare quan parla de la seva dona, una dona sense cor, “una noia una mica bestiola”. El pare —en el seu monòleg— evoca les converses paternes que el guiaven en l'operació d'escollir esposa: “Les que caminen amb el cor trencat no serveixen per a res”. Així, en Jaume es va casar amb l'Anna, un cos carregat d'una insensibilitat gairebé patològica, un contrapès a l'home dèbil que és ell. L'Anna, sense cor, és qui tira del casal. Ella, però, no és l'únic personatge de **Terres mortes (Anagrama)** que no en té, de cor. Els altres membres de la família protagonista, entesa com un sol cos, tampoc operen segons el que dicten les pulsacions. Els fills han crescut en un braser de primitivisme i aspror només apte, paradoxalment, per a cordurs, gent endurida.

Núria Bendicho. | © Laura Rubio Troitiño

Terres mortes és el debut literari de **Núria Bendicho**. Un d'aquells debuts accidentals que, de tant en tant, irrompen tímidament, amb una força rara. La publicació de la novel·la és recomanació exclusiva del jurat que va premiar **Anna Ballbona** amb el V Premi Llibres Anagrama. Diguem que Bendicho (Barcelona, 1995) va quedar finalista en aquella convocatòria, tot i que el guardó no valora aquesta categoria. El jurat va considerar que la novel·la mereixia ser editada. I van tenir bon nas. *Terres mortes* és una obra estilísticament rica, argumentalment penetrant, temàticament fonda. Una estrena esplèndida, amb grans ombres —llums— literàries. De **Rodoreda** —és així, encara que soni suat; la Rodoreda dels pobles primaris— a **Guimerà** (el títol ja és prou clar) o **Faulkner** (estímul reconegut per l'autora, que llegeix *Absalom, Absalom!* regularment).

L'enunciat de *Terres mortes* és senzill: en Joan, un dels fills de la família protagonista, ha mort a causa d'un tret; tothom creu que ha estat un assassinat, però falta trobar l'assassí. Les sospites es disparen i barregen. La premissa, però, no té el pes que podríem imaginar. Bendicho reula i penetra en el present i el passat d'aquesta família. Explicar-la és la manera de desbrossar el camí que ens porta a la resolució, una qüestió lateral. La família del mort és una estirp pobra i desgraciada, plena de patiments i dolors, amb la mort com a companyia permanent. Pares i germans viuen en una casa; una sort de masia fosca, greixosa i desendreçada; un casal prou allunyat del poble més proper per haver perdut la capacitat d'entendre els codis socials. El marc geogràfic no es detalla, però es pot intuir: la trama s'enquadra a prop d'un poble de dimensió mitjana, a l'interior de la província de Barcelona, segurament; podríem estar a la primera meitat de la postguerra.

L'explicació de la història familiar, de les tensions intrafamiliars, està organitzada a través de monòlegs. Bendicho opta per un càsting polifònic,

Núvol - Faves Tendres 11/03/21

coral, la qual cosa li permet oferir diferents versions, diverses perspectives, de la mateixa pintura. Verbalitzen la seva història els pares, els germans, els veïns, un capellà, etc. L'autora elabora monòlegs torrencials, de ritme alt i absorbent. Monòlegs que combinen narració i reflexió, amb una tensió ben dirigida.

Bendicho treballa amb cura, amb prioritat, la trama —la història familiar, els vasos comunicants entre personatges, els girs, els matisos, els canvis de temps...—, però no desaprofita l'oportunitat de poder oferir un cert discurs, de poder glossar la naturalesa humana. El relat encabeix pensaments sobre la mort (“La mort és la mort i la por de la mort és la mateixa quan li toca a un o li toca a un altre”) o l'herència immaterial (“Havíem estat massa innocents per creure que el passat dels de la teva sang és només això: passat”). Subreptíciament, es dibuixen altres temes com ara la submissió de la dona (molt clarament aquest), els abusos sexuals, la dificultat de créixer, la misèria, la injustícia, les relacions comunitàries o la família, és clar.

Pel que fa a l'estil, la de Bendicho és una llengua centrada i lligada, circumscrita al món rural; una llengua apresada, potser lleugerament fingida: l'autora ha crescut en un entorn urbà. Els moments més plens, els de més plasticitat, són aquells en què es descriu la indumentària llardosa de la família, els cossos contrafets o els plats pestilents amb què han d'alimentar-se.

Terres mortes és, en resum, una tragèdia rural seca, secreta i lúgubre. La novel·la té la força d'un univers propi i fosc, d'una mirada que no repel·leix la pertorbació o les malformacions.